

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

Dubium I. An & quomodo generatim Angelus sit in loco extrinseco.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

QVÆSTIO II.

De loco, & motu locali Angelorum.

S. Thomas I. p. q. 52. & 53.

Absoluetur hac quæstio octo dubitationibus. I. An, & quomodo generatim Angelus sit in loco extrinseco. II. An habeat etiam aliquod vbi intrinsecum, & quale; & an etiam necessarium sit in loco. III. Per quidnam formaliter sit in loco. IV. Vtrum Angelus simul possit esse in pluribus locis; an potius necessarium sit in vno tantum loco, & quidem sibi adequato, certone modo figurato. V. Vtrum plures Angeli simul esse possint in eodem loco etiam adequato. VI. An & quæ ratione generatim Angelus possit moueri localiter; & quidnam motus localis ei superaddat; aliquidne intrinsecum, an solam denominationem extrinsecam. VII. Vtrum Angelus possit moueri ab extremo ad extremum, seu quod idem est, ad locum distantem, sine transiitu per medium. VIII. De velocitate motus Angelici: & speciatim An & quæ ratione Angelus moueri possit in instanti; maxime ad locum distantem.

DVBIVM I

An, & quo modo generatim Angelus sit in loco extrinseco.

S. Thom. I. p. q. 52. a. 2.

Recte Sanct. Thomas, post naturam Angeli explicatam quæst. 50. & 51. mox q. 52. & 53. aggredditur tractationem de loco, motuque locali eiusdem, etiam ante tractationem de intellectu & voluntate Angeli, quia magis generalis, magisque necessaria rerum creaturarum proprietas seu affectio est, esse in loco, & moueri posse localiter, quam velle aut intelligere. Quod vero ad præsens dubium spectat, vocatur locus extrinsecus, corpus aliquid, seu corporeus locus, cum quo Angelus per distantiam simul est in eodem spatio: & præcipua quæstio est, vtrum Angelus sit in loco vere ac proprie. De intrinseco vero vbi, quod idem circa existentiam in loco considerari potest, agetur dubio sequenti.

Assertio I. Angelus potest esse, & est aliquo modo in loco. Ita communis & certa Theologorum sententia, cum Magistro in I. distinct. 37. & lib. 2. dist. 2. & cum S. Thoma hic quæst. 52. artic. 1. & in I. dist. 37. quæst. 3. artic. 1. vbi in contrarium refert Philosophos, qui dixerunt, *Intelligentias vel Angelos nullo modo esse in loco. Hæc autem opinio*, inquit Sanct. Thomas ibidem, *hæretica est*. Constat enim ex scriptura passim, Angelos in loco existere, & ex eo moueri, vt dicemus. Refertur huc potest illud Apoc. 12. v. 8. *Neque locus inuentus est eorum amplius in celo*. Et si iuxta veriore explanationem Augustini homil. 9. in Apocal. item Bedæ, Anselmi, glossæ ordinariæ, & S. Thomæ ad litteram, eo loco non describitur bellum inter Angelos bonos & malos, sed inter draconem & Ecclesiam; ita vt per locum intelligatur potestas in homines iuxta illud Eph. 4. v. 27. *Nolite loca dare diabolo*. Ratio est. Quia omne quod est, & ubique non est, sed hoc vniuerso continetur, definitur aliquo loco, vt pluribus dicitur assert. 7. Explicatione proinde & limitatione indiget, quod Boetius lib. de heb-

dom. apud S. Thomam hic cit. artic. 1. relatus, dixit, *Communem animi conceptionem apud sapientes esse, incorporalia in locum non esse*: nimirum in loco physico, iuxta assert. 4.

Assertio II. Angelus vere, & non solum abusive est in loco. Ita ex communi & certa assertit Vasquez disputat. 187. cap. 1. vbi cum retulisset quorundam sententiam, Angelos vere & proprio loco corporeo secundum substantiam præsentem nunquam esse, sed abusive, quod suo tempore quosdam sensisse, testatur Mirandulanus Apolog. 1. de descens. animi Christi ad inferos, & plane etiam re ipsa sensit Hieronymus tractat. de motu Angeli quæst. 1. artic. 1. & alii apud Durandum in 1. dist. 17. quæst. 1. num. 22. qui dixerunt, Angelum esse tantum in loco, eo modo, quo causa dicitur esse in effectu: subiungit Vasquez, *Cæterum Catholica sententia est, Angelos posse vere esse in loco secundum suam substantiam præsentem; & oppositum affirmat, hæreticum esse S. Thomam in 1. dist. 37. quæst. 1. artic. 1.* Ita Vasquez; qui pro eadem doctrina allegat omnes cæteros Scholasticos. Ratio est. Tum quia si Angeli non vere, sed solum abusive sunt in loco, etiam non vere, sed solum abusive mouebuntur loco: quod est absurdum.

Neque vel Augustinus, vel Sanctus Thomas vtpiam dixerunt, Angelos solum esse abusive in loco; sed ille quidem hoc asseruit de Deo in lib. 83. qq. q. 20. De Angelis vero libro 8. Genes. ad lit. capite vigesimo sexto ait: *Deum mouere creaturas corporales per tempus, & locum, spirituales autem per tempus, &c.* quasi non etiam moueantur per locum: sed intelligit comparatè, locum mensurantem locatum, vt in corporibus accidit.

Sanctus Thomas vero in 1. sent. loco citato ad 1. ita loquitur: *Dicendum, quod locus est nomen mensuræ, & esse in loco proprie significatur, vt esse in mensura;*

Et sic nulli rei in corpore convenit in loco esse, scilicet ut in loco: sed tamen alicui rei corporee convenit esse in loco, non ut in loco, sed sicut operans in operato, vel sicut forma in materia. Unde etiam Angelus localis dicitur non nisi secundum quid, in quantum scilicet habet aliquid simile rei locali, ut scilicet determinetur ad hunc locum potius, quam ad illud. Et itidem ad 2. ait: quod esse in loco, ut in loco, non convenit Angelo, nisi per accidens, in quantum scilicet corpus assumptum, vel corpus cui per operationem applicatur, in loco est. Et ad 4. Non reputet, inquit, inconveniens, quod Angelus sine loco esse possit, & non in loco, quando nullam operationem circa locum habet: nec est inconveniens, ut tunc nunquam, vel in nullo loco esse dicatur. Ita S. Thomas.

7 Quæ quidem fateor durius dicta esse, sed existimo tamen, S. Thomam in 1. parte citat. quæstion. 52. artic. 1. tacita quadam retractatione modum loquendi emendasse. Si quidem ibidem absolute pronunciat, Dicendum, quod Angelo convenit esse in loco. Et rursum: Per applicationem, inquit, virtutis Angelicæ ad aliquem locum qualitercumque, dicitur Angelus esse in loco corporeo. Et quamvis ibidem quoque asserat, æquivoce dici Angelum esse in loco, & corpus; non tamen negat, utriusque suo modo id vere convenire: sicut etiam substantia & accidens est ens æquivoce, (secundum analogiam) & tamen intermixtum; vere est ens. Porro Caietanus quæstion. 52. art. 1. ait quidem, Angelos non esse proprie in celo Empyreæ, (quia in eo scilicet nihil ad extra operantur) sed abusive & metaphorice; verum non negat intermixtum, alibi vere esse in loco. Cætera quæ obijci possunt, solum probant, Angelum non esse in loco physico, seu Aristotelico, qui corporis naturalis proprius est, ut mox dicitur assert. 4.

8 Assertio III. Cum addito recte dici potest, Angelum existentem in hoc universo proprie esse in loco extrinseco, & non tantum improprie; loquendo nimirum de loco late, prout dicit substantiam aliquam corpoream, in qua Angelus simul existat, seu cui Angelus secundum substantiam intime præsens sit. Colligitur ex Vasquez loc. cit. dum contra quosdam defendit, Angelum vere esse in loco, & non abusive, seu ut ipsos loquentes retulerat, non improprie tantum. Si enim improprie solum in loco diceretur esse, abusive tantum in loco esset. Eodem sensu Suarez hic lib. 4. cap. 1. num. 2. ait: simpliciter dicendum esse, si per esse in loco tantum significetur esse realiter præsentem & indistantem ab aliquo loco, etiam corporeo, sic omnino dicendum esse, Angelos posse esse in loco. Et infra num. 5. ait: Quia verba illa, secundum communem Ecclesiæ usum, à scripturis desumptum, hæc habent significationem, quando de Angelis dicunt, esse alicubi, ideo assertio posita simpliciter vera & Catholica est. Et cap. 2. num. 13. docet, Vbi Angelicum esse sub eodem genere uniuoco, cum Vbi corporeo; ac simul exemplo etiam temporis, aliorumque nominum probat, ea quamvis primo ad res corporeas significandas fuerint imposita, proprie tamen etiam de incorporeis dici: sicut etiam Sanctus Thomas 1. p. quæst. 67. artic. 1. ait: nomen luci proprie in spiritualibus dicitur.

9 Vnde sumitur ratio. Quia proprie esse in loco, generatim loquendo, recte dici potest, quod secundum suam substantiam ita est præsens siue indistans

ab aliquo loco, ut non sit simul ubique; siue locus sit physicus, & strictè acceptus, siue latè. Imo quamvis locus solum improprie dicitur esse, tamen in eo proprie esse dici posset Angelus, per eandem indistantiam seu præsentiam substantiæ suæ: sicut aures proprie dici possunt esse in celo aereo; hoc est, in aère, etiã aër improprie solum celum dicitur: nimirum ut vocula proprie appellet, esse in, non autem ipsum locum, &c. Et confirmatur. Nemo enim facile negat, corpus gloriosum in celis existens, proprie esse in loco; & tamen non est in loco Aristotelico; quia non est in superficie corporis, sed penetratiue in ipso corpore. Contrarium tamen cum nonnullis asserit Gregorius de Valentia, hic quæstione tertia punct. 3. sed plus non probat, quam Angelos non esse in loco commensuratiue, seu in loco physico, ab Aristotele 4. Physic. definitio; & fortè etiam, non esse in loco proprie simpliciter & absolute loquendo, uti etiam Sanctus Thomas in primum sententiarum loquentem vidimus.

Assertio IV. Rectè tamen etiam dicitur, Angelum, respectu corporis, esse in loco extrinseco solum æquivoce, siue analogicè. Ita Sanctus Thomas citat. prim. sent. & hic quæstione quinquagesima secunda articulo primo, & videtur communis. Ratio est. Tum quia sicut corpori solido, & ipsi superficiæ nihil est commune uniuoco, ita etiam ratio loci extrinseci & corporei, solum analogicè communis videtur loco Angelico, & loco naturali seu physico corporum. Tum quia esse in loco, corporis, & Angeli, plurimum inter se differunt. 1. Quia corpus commensuratur & coextenditur loco, non Angelus. 2. Corpus habet situm in loco, non Angelus. 3. Corpus naturale, continetur à loco etiam proprio, ratione superficiæ ambientis; Angelus autem seu substantia incorporea virtute contingens rem corpoream, continet ipse, & (proprie) non continetur ab ea: sicut anima est in corpore, ut continens, & non ut contenta, inquit Sanctus Thomas loco citato. Quod tamen ex parte ad modum loquendi pertinet; quia loquendo de loco communi, non malè dici potest, Angelum eo loco, puta celo, vel aère, &c. contineri; quia reuera locus hic excedit præsentiam Angeli; ut etiam loquitur Alensis infra citandus. 4. Locus naturalis corporis ad se quasi trahit & conseruat corpus; non locus Angeli Angelum. 5. Proinde corpus saltem corruptibile dependet quodammodo à loco, saltem ratione influxus cœlestis, qui in vacuo cessaret; Angelus per se nullo modo dependet à loco, sicut nec supremum cœlum.

Ex quibus differentiis, quod ad ipsam rationem loci attinet, prima, secunda, & tertia videtur magis formalis; quia in loco magis proprie est illud, quod commensuratur, continetur, & ambitur loco; quam illud, quod quasi penetratiue & per intimam coexistentiam est in altero: quo fit, ut etiam corpus beati in celis existens minis proprie sit in loco, saltem adæquato & proprio; non enim est in superficie ambiente, ut dictum. Eodemque sensu Damascenus libro primo de fide capite decimo septimo dixit, Angelum intellectualem modo adesse loco, in quo esse dicitur.

dicitur: quia nimirum modo indiuisibili est in loco totus in toto, & totus in qualibet parte, vt bene Vasquez disput. 187. num. 5.

12 **A**ssertio V. Angelus non est vbique, sed quisque proprio & certo loco definitur; ac proinde est in loco non quidem circumscriptiue, sed definitiue. Hęc assertio est communis, & certa contra Durandum in 1. dist. 37. part. 2. q. 1. & 2. qui vt bene expendit etiam Suarez hic lib. 4. c. 1. n. 9. planè significat, Angelum simul esse substantialiter (etiãsi Durandus illam presentiam vocet ordinis) vbicunq; operari potest, siue simul, siue successiue; adeoque in omnibus corporibus vniuersi, quamuis illa porro semper multiplicarentur. Vnde etiã q. 2. colligit, Angelum propriè non moueri localiter; ita vt transferatur de loco ad locum; quia non est in loco circumscriptiue, neque definitiue; sed simul est in omni loco, in quo esse potest. Quæ sententia, vt ait Suarez n. 12. sine dubio est plus quam temeraria, & communiter erronea iudicatur.

13 **R**atiõ est. Tum quia Scriptura soli Deo immensitatem & omnipresentiam tribuit, vt suo loco dictum. Tum quia eadem Scriptura, & SS. Patres passim dicunt, Angelos moueri localiter; & vno loco deserto, esse in alio, vt dicitur dubio quinto. Tum quia idem conuincit ratio: Vis enim existendi in loco sequitur perfectionem essendi; ac proinde nulla creatura potest esse immensa, adeoque nec omniprensens in locis multiplicatis in infinitum, nisi infinita; etsi nescio quare Sanctus Thomas 1. sent. loco citato, hanc rationem videatur habuisse pro infirma.

14 **H**inc autem colligitur posterior pars assertionis; quia esse circumscriptiue in loco, est commensuratum loco; ita vt totum locatum toti loco, & pars parti respondeat. Definitiue autem esse in loco, est ita esse in aliquo loco; vt simul non sit vbique, aut alibi; etiãsi res locata interim loco non coextendatur, quia non est quanta. Neque vllius momenti sunt rationes Durandi in contrarium allatæ.

15 **D**icuntur tamè etiam aliquando Angeli loco circumscripti, vt loquuntur Damascenus 2. de fid. capite 3; Athanasius epist. ad Serap. Theodoretus q. 3. in Genes. Gregorius 1. Moral. capite 27. & homil. 34. in Euang. Sed non alio sensu, nisi quia certo loco definiuntur & limitantur; vt ex communi rectè Vasquez cit. disputatione 187. capite 1. Auverro & qua ratione Angelo necessariõ conueniat esse in loco extrinseco, dicitur dubio seq. assert. 6.

DUBIUM II.

Vtrum Angelus habeat etiam aliquod vbi intrinsecum, & quale, & an etiam necessariõ.

S. Thomas 1. p. q. 52. a. 1.

1 **A**ssertio I. Angelus existens in loco, habet etiam intrinsecum vbi, seu intrinsecum modum presentiam, substantiam ipsius Angeli immediatè afficientem, & ex natura rei ab ea distinctum; sine quo existere in loco non potest. Ita ex instituto docent

& probant Molina hic q. 52. a. 1. disp. vii. memb. 5. Suarez Metaph. disp. 51. sect. 3. & 4. & hic lib. 4. c. 2. & sequitur Albertinus tom. 2. predic. Quant. coroll. 15. dub. 1. 3. & 4. vbi citat etiam Scotum in 2. dist. 2. q. 6. Basileum eadem dist. q. 3. a. 2. Richardum in 7. distinct. 37. art. 2. quæst. 1. nec immeritõ, vt dicemus. Eandem assertionem ex recentioribus sequuntur Pesantius & Malonius, quos citat Suarez cit. cap. 2. num. 4.

2 **E**x antiquioribus autem Theologis, tamen res hæc ex instituto ab eis non fuit disputata, idem significat Richardus in 1. dist. 37. a. 1. quæst. 1. vbi ait, *Formalis applicatio Angeli ad locum est simulacra sua cum loco, vel cum re existente in loco.* Item Henricus quodlib. 2. quæst. 9. dum docet, existentiam Angeli in loco non esse operationem in corpore, nec passionem Angeli à corpore, nec esse nudam substantiam Angeli. Item Alensis 2. part. quæst. 32. memb. 1. dum concludit, posse dici, Angelum non esse in loco, nisi quia est presentis loco; sine dependentia ab ipso; licet antea hac de re obscure fuerit locutus, vt bene expendit Suarez hic lib. 4. cap. 2. n. 16. Fauent etiam Bonauentura in 2. dist. 2. part. 2. art. 2. quæst. 1. Scotus dist. 2. q. 6. Gabriel q. 2. a. 2. Ariminenis q. 2. art. 2. Marsilius in 2. q. 2. a. 2. quatenus aiunt, Angelos esse in loco per suam substantiam; nempe tanquam per fundamentum & subiectum eius rationis, per quam Angelus formaliter est in loco.

3 **C**ontrarium tamen sentit Vasquez disp. 188. capite 7. qui negat eiusmodi vbi Angelicum; in ipsa Angeli substantia inherens; ratus, Angelum non posse per se immediatè esse in loco; sed solum per aliquem modum vniõis realis ad corpus, cui per indistantiam coniungitur; ratione cuius modi dicitur Angelus esse in loco, itemque realiter presentis vel absens, siue distans esse ab aliquo loco vel corpore, vt dub. 3. dicitur & refellitur. Aduersarij etiam huic assertioni videntur illi, qui docent, Angelum solum esse presentem loco per actionem transeuntem, aut applicationem potentiam ad illam; aut alium modum voluntarij Angeli: qui proinde etiam sentiunt, Angelum posse esse nullibi presentem, vt dicemus.

4 **P**robatur vero assertio eõmuni ratione, qua idem, seruata proportione, probatur de corporibus, Quia Angelum v. g. esse in hoc, vel illo loco, est effectus aliquis realis positius in rerum natura, ad quem est motus, & qui per motum acquiritur; nec sequitur ex sola existentia talium rerum, puta ipsius loci, & Angeli: Ergo est aliquid reale illis superadditum. Consequentiã probatur. Quia non potest esse, nec intelligi nouus aliquis effectus realis, sine noua forma, vel modo reali: qua ratione etiam de vniõne animæ cum corpore, deque mysterijs Incarnationis & Eucharistiæ Theologi communiter philosophantur; cum illud principium in omni materia, sic per se & ex terminis necessarium, vt bene Suarez hic cit. cap. 2. num. 5. & agnoscit etiam Vasquez loco cit. qui propterea facit, Angelum non esse in loco extrinseco, quin præter ipsum locum, & actionem transeuntem, sit in ipso Angelo aliquis intrinsecus modus accidentalis, & ex natura rei ab eius substantia distinctus, tamen postea hunc modum aliter explicet, vt dictum. Et confirmatur. Quia motus localis Angeli, non minus quam corporum, est